

A SGRAFITTO DÍSZÍTÉS.

QRRE A FŐVÁROSUNKBAN oly kevésbé divatos, de igen háládatos és modern irányzatunkba annyira beleillő díszítő eljárásra szeretném felhívni a figyelmet. Hogy a sgraffitto-tehnika, ha olasz eredetű is, annyira honossá vált nálunk, hogy szinte a mienknek mondhatnók, arra szép példa a felvidék egész csomó ilykép díszített műemléke: a fricsi kastély, a poprádi campanile stb., amelyek bizony nagyon megérdemlik, hogy ne csak a mi fáradhatatlan Divald Kornélunk, de modern építészeink is érdeklődjenek irántuk.

Különösen azokat szeretném megnyerni e felvidéki műemlékeink studiumának, akik (s bizonyára számosan vannak) vallják, hogy a mi egyetlen, bár genialis művészi agyban született modern magyaros építő stílusunk jövője, dacára a követők és utánczóik nagy számának, legalább is kétséges, ha bizonyos önmegtagadást gyakorolva nem keressük a kapcsolatot régibb magyaros műemlékeink, népies építkezésünk és modern alkotásaink között. Elvégre is a dolog nincs még elsietve, nyugodtan pótolhatjuk, amit elmulasztottunk.

Hogy ki mit lát legérdekesebbnek, leghasznavehetőbbnek abból a gazdag anyagból, melynek egy részét Divald közölte

a felsőmagyarországi renaissance-építést ismertető munkájában, az az egyéniségtől függ. Engem legjobban érdekelnek azok a most már igen megfogyatkozott sgraffitto-maradványok, a melyek egyes eperjesi házakon láthatók. Míg pl. a fricsi kastélyon és más olyan nagyobb építményen, a hol világlátottabb, stílusismerő mesterek dolgoztak, a német renaissance és a barokk-ornamenteknek csak kevés helyi ízt éreztető példányaival találkozunk, az eperjesi házak díszítői nyilvánvalóan közelebb állottak a néphez és alkotásaik magyarosabbak is. Az ő díszítő motívumaik közül való pl. a pártázat mezőit elválasztó babérágs még egy-két részlet, melyek az eperjesi Rákóczi-ház általam tervezett sgraffittói között láthatók.

Hogy milyen lelkiismeretesen dolgoztak homlokzatsdíszítő eleink háromszáz évvel ezelőtt, arra biznyság az, hogy az át nem alakított, érintetlenül hagyott építmények sgraffittói ma is tartják magukat.

Az egészen szabadon álló frics-i kastélyon pl. (természetesen nem az északi oldalon) elég ép állapotban vannak a párkányzat törpe arkádjainak fülkéibe és iveri közé karcolt sgraffittók s csak a párkány által nem védett pártázat díszítése szenvedtek az elmúlt közel háromszáz év alatt. Már maga ez a tartósság is becselessé kell hogy tegye e tehnikát építészeink előtt.

DISZITÓ SZOBRÁSZAT.

TEMETŐKAPU.

TERVEZTE
SOVÁNKA KÁROLY.

DISZITÓ SZOBRÁSZAT.
DIJAZOTT PÁLYAMŰ.

TEMETŐKAPU.

*Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti
Iskola félévi pályázatai.*

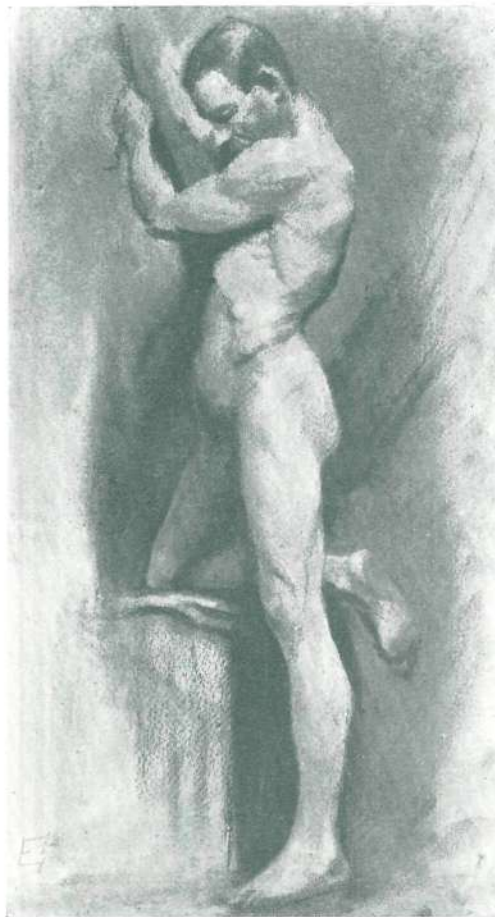
TERVEZTE
NEMES GYÖRGY.

TÉRKITŐLTÉS EGY TEMPLOMBAN.

DISZITŐ FESTÉSZET.
DIJAZOTT PÁLYAMŰ.

TERVEZTE
JÁMBOR LAJOS.

ALAKRAJZ.
ELISMERÉSBEN RÉSZESÜLT
PÁLYAMŰ.

RAJZOLTA
DEDINSZKY ELEMÉR.

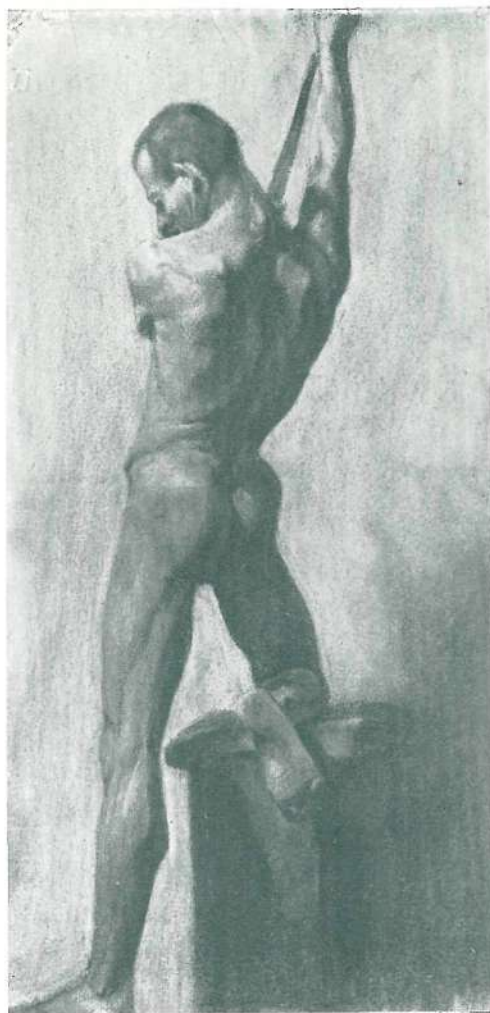
Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola félévi pályázatai.

TÉRKITÖLTÉS EGY TEMPLOMBAN.

DISZITÓ FESTÉSZET.
ELISMERÉSBEN RÉSZESÜLT PÁLYAMŰ.

TERVEZTE
TARI LAJOS.

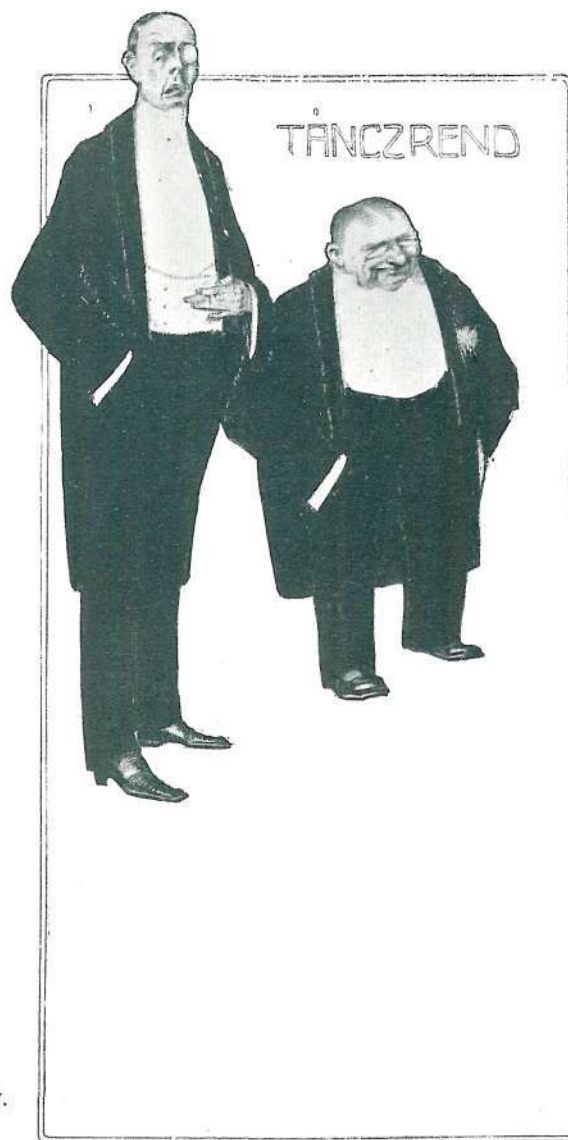

ALAKRAJZ.
DIJAZOTT PÁLYAMŰ.

RAJZOLTA
SOMMER VILMOS.

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola félévi pályázatai.

RÉZMETSZÓ SZAKOSZTÁLY.
DÍJAZOTT PÁLYAMŰ.

TERVEZTE
VADÁSZ MIKLÓS.

TÁNCREND.

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola félévi pályázatai.

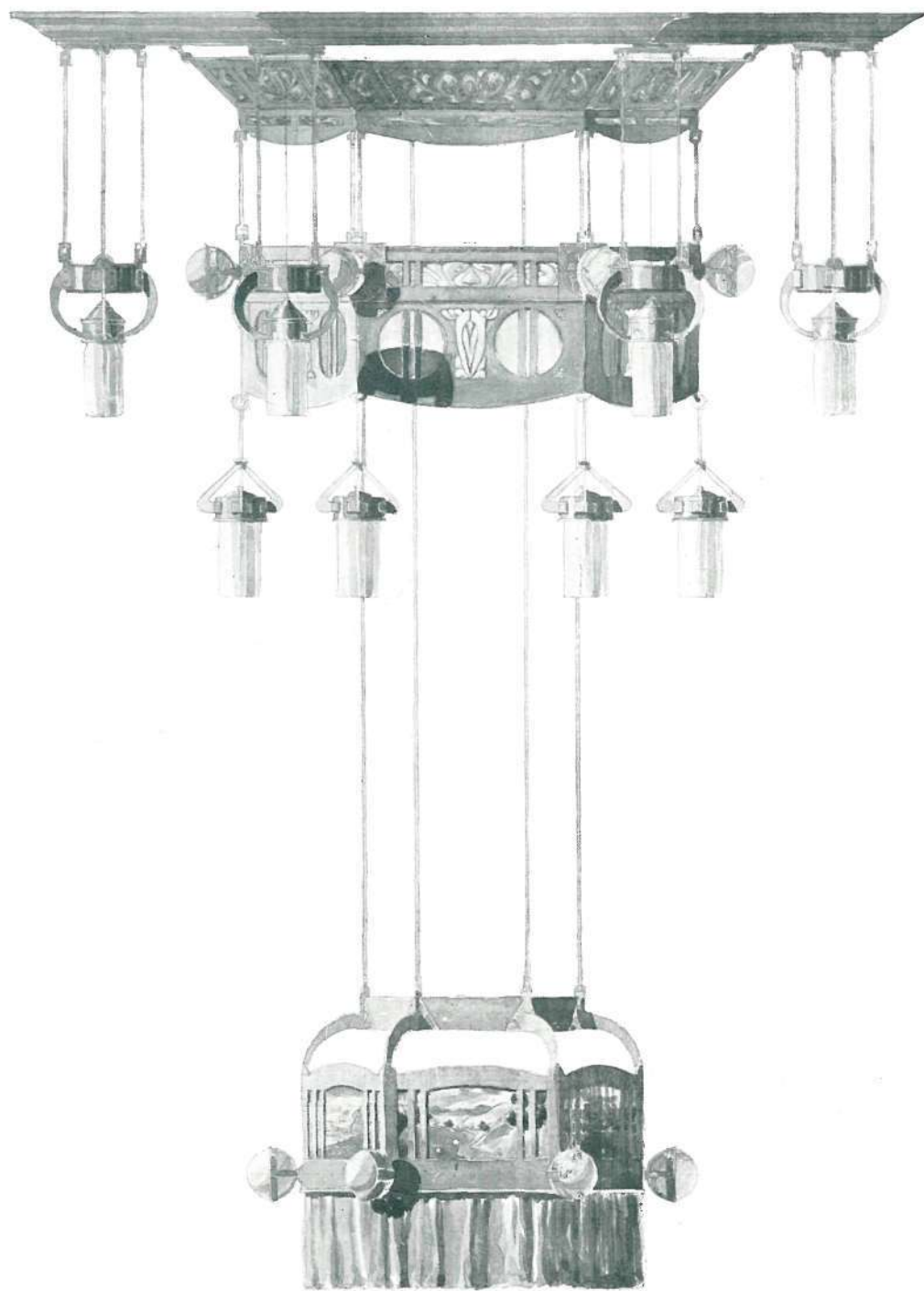
RÉZMETSZŐ SZAKOSZTÁLY.
DÍJAZOTT PÁLYAMŰ.

TERVEZTE
VADÁSZ MIKLÓS.

TÁNCREND.

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola félévi pályázata.

LAKÁSBERENDEZŐK
SZAKOSZTÁLYA.

EBÉDLŐ-CSILLÁR.

TERVEZTE
MÁTRAI BÉLA.

*Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti
Iskola félévi pályázatai.*

KAMUKA-ABROSZ.

NORBERT LANGER ÉS FIAI
CÉG TULAJDONA
DEUTSCH-LIEBAN-BAN.

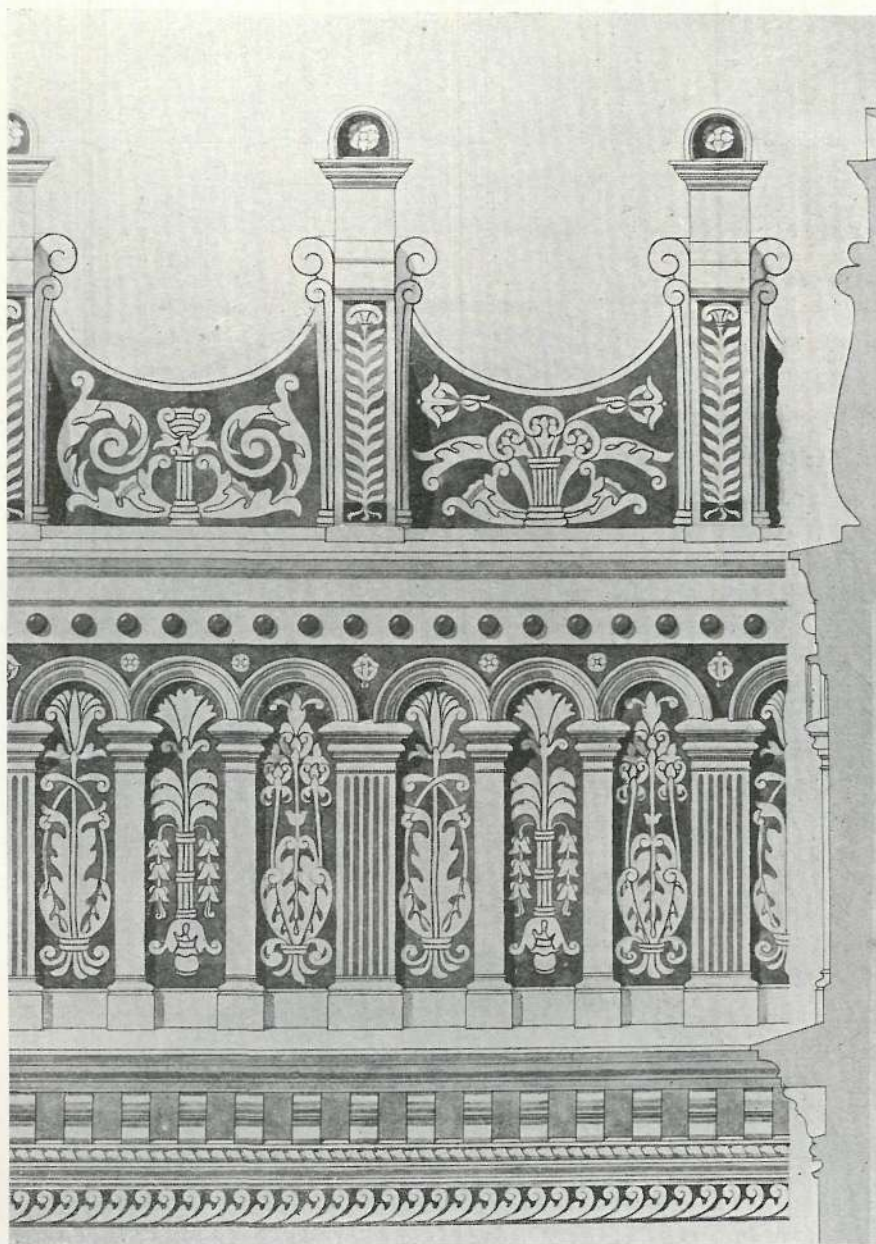
TERVEZTE WALTER CRANE.

RÉGI HÁZ
SZÉKELYUDVARHELYEN.

A SGRAFITTO DÍSZÍTÉS

AZ EPERJESI RÁKÓCZY-HÁZ SGRAFITTO DÍSZÍTÉSÉNEK RÉSZLETE.
TERVEZTE GRÓH ISTVÁN.

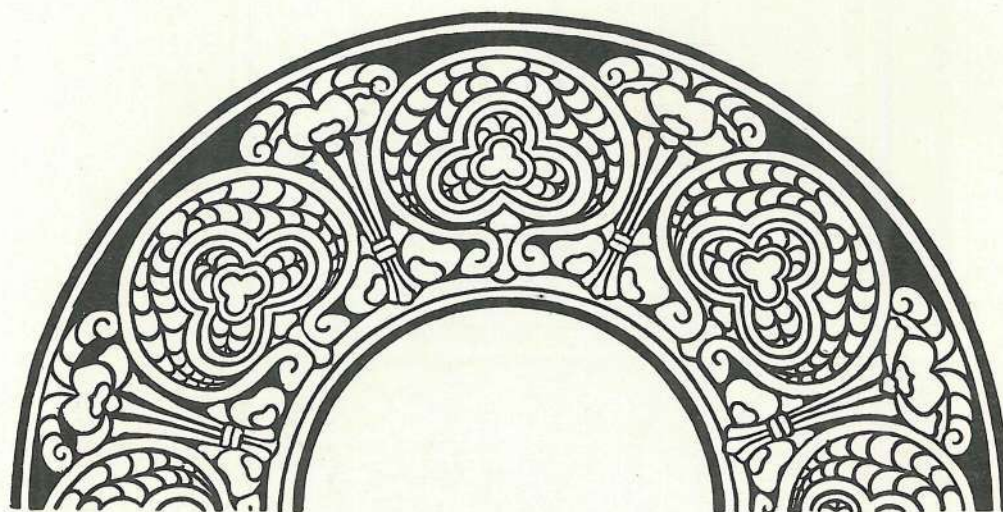
És mégis csak két jelentékenyebb sgraffittós házunk van a fővárosban, ezek is régebben készültek, a hetvenes években. Az egyik az Andrásy-úti körtér egyik háza (gondolom a magyar államvasútak nyugdíjintézetéé), a másik az országos

mintarajziskola. Mindkettőnek díze — Rauscher Lajos és Székely Bertalan alkotásai — igazán művészi munka.

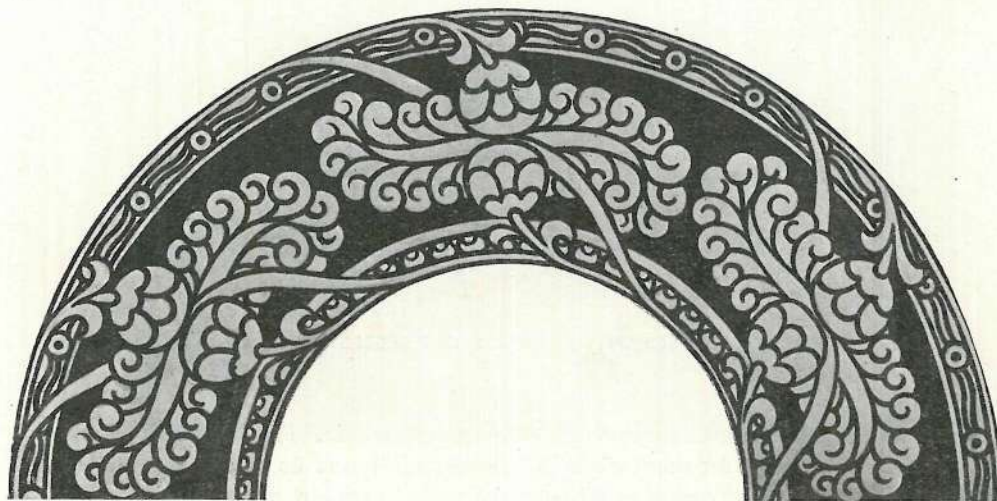
Sajnálni való, hogy e két művészt nem követte senki. Egymás után fejlődött a nyolcvanas évek túlterhelt renaissance-

LIPÓTH FERENC.

SCHULZER ÁRMIN.

SONNENFELD A.

AZ ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLYÁBAN
GRÓH ISTVÁN TANÁR VEZETÉSE MELLETT KÉSZÜLT SGRAFITTO TERVEZETEK.

LIPÓTH FERENC.

SCHULZER ÁRMIN.

SONNENFELD A.

AZ ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLYÁBAN
GRÓH ISTVÁN TANÁR VEZETÉSE MELLETT KÉSZÜLT SGRAFITTO TERVEZETEK.

A SGRAFITTO DÍSZÍTÉS

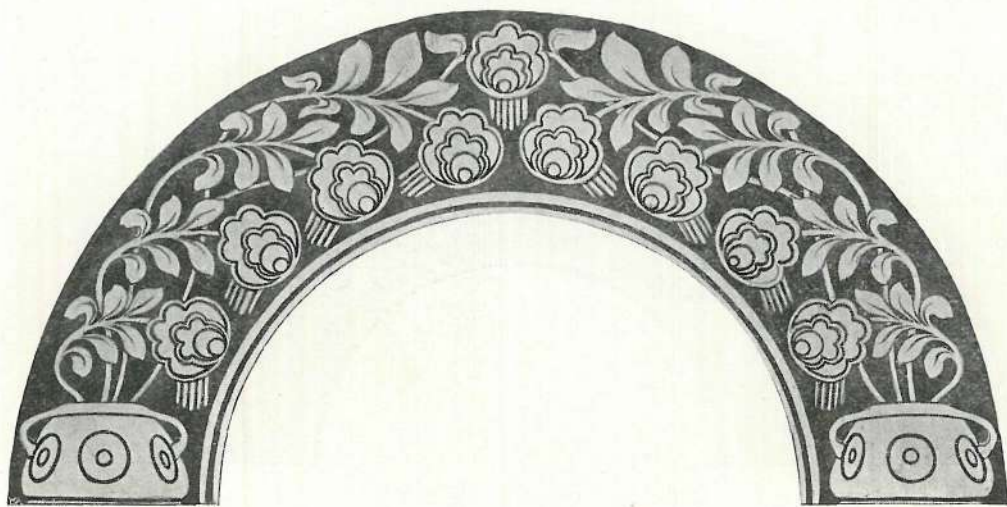
majmoló divatja, a kilencvenes évek barokkos stílusa, temérdek gipsz-límlommal aggatva tele a házak homlokzatait, de sgrafittót nem tervezett számbavehető ember. Az igaz, hogy ezek a homlokzatok nem nyújtottak illő helyet a sgrafittónak, mert ez lehetőleg nyugodt, síma felületeket, egyszerű, szerény párkányokat kíván és nehezen fér meg az erősebb plasztikus díszítéssel.

Sokkal inkább helyénvaló a sgrafitto a modern stílusú házon, értve a modernség alatt főképp a plasztikus díszítés, túlságos erős párkányképzés korlátozását, a síma falfelületek s egészben a nyugodtabb művészi kiképzés iránt való előszeretettel, vagyis csupa oly művészi sajátságot, amely közösnek mondható immáron mai építészetünkben. Mily pompás helyeket találna az ilyen homlokzatokon a magyaros síkékítmény; mily egyszerűen, természetesen volnának értékesíthetők régi sgrafittóink formáival vegyesen hímzési motívumaink, nem plasztikussá téve, mi voltukból kiforgatva, amint ma bánnak velük homlokzatdíszítő szobrászaink.

Pedig több más jó tulajdonsága mellett ez mondható a legolcsóbb homlokzatdíszítő eljárásnak. A kivitel kőműves munkája: az a három rétegű vakolás,

amely a sgrafittohoz szükséges, lassú, bizonyos gondot kívánó szárítás, igen egyszerű dolgok. A díszítmények kimetszése is gyorsan megy. Ha megvan az átlukgatott karton a kész rajzzal, egy ügyes ember naponta a díszítmények komplikált volta szerint 4—8 negyzetméterért könnyen kimetsz naponta, mint azt az eperjesi Rákóczy-ház sgrafittóinál tapasztaltam, melyet növendékeimmel csináltunk. A dolog legfontosabb s aránylag költséges része: a tervezés, illetve a díszítmények valódi nagyságban való megrajzolása szintén nem kíván nagy kiadást. Az iparművészeti iskola évről évre nagyobb számmal vezet be az életbe ügyes tervezőket, rajzókat és pedig olyanokat, akik éppen régebbi díszítő stílusunknak formáit és azoknak modern szellemben való értékesítését meglehetősen ismerik, tudják már kezdő korukban is. Az a néhány osztályomban készült növendékterv, amely e cikkecske illusztrációját képezi, csak mutatvány mindennapi munkájukból s arra való, hogy felhíván építészeinknek figyelmét a sgrafitto eljárásra, egyszersmind rámutasson a helyre, a hol e díszítés tervezői és kivivői keresendők.

Gróh István.

IFJ. KALMÁR JÁNOS.